K. Galis

Nieuwe rotstekeningen ontdekt. (Met schetskaart en figuur)

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 113 (1957), no: 2, Leiden, 206-208

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

NIEUWE ROTSTEKENINGEN ONTDEKT *. De laatste jaren is in brede kringen de belangstelling voor de rotstekeningkunst gewekt of herleefd door een aantal tentoonstellingen en publicaties. Ook Nederland deelde in deze opleving van de historische interesse, o.m. door exposities in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam van Afrikaanse en Nieuw-Guineese rotsschilderingen en door daarmee gepaard gaande artikelen in kranten en tijdschriften.

Bestaan er aangaande deze praehistorische kunst in Europa vele en velerlei geschriften, waarvan als recente en samenvattende genoemd mogen worden Abbé H. Breuil's „Four Hundred Centuries of Cave-art” (1952) en H. Kühn's „Die Kunst Alteuropas” (1954), betreffende Nieuw-Guinea, speciaal het Nederlandse deel ervan, is het overzichtelijke werkje over „Nieuw-Guineesche oerkunst” (1944) van G. L. Tichelman en W. J. de Gruyter nog steeds het beste, al kan men zich voor details beter wenden tot studies van J. Röder.

Was incidenteel vroeger wel eens melding gemaakt van tekeningen

op Nieuw-Guinea's kusten, o.m. door J. Keijts, Th. B. Léon, D. F. van Braam Morris, F. S. A. de Clercq en A. G. Ellis, eerst in 1937 werd op grondige wetenschappelijke wijze namens de Forschungsinstitut für Kulturmorphologie te Frankfurt am Main een drie maanden

* Oorspronkelijk zou deze mededeling opgenomen worden in de jaargang 1956. Dit verklaart de verwijzing in het artikel „Oudheidkundig onderzoek in Nederlands Nieuw-Guinea”, Bijdr. 112, p. 275, noot 11. RED.

durend onderzoek verricht in de Mac Cluer-golf. De resultaten werden o.a. openbaar gemaakt in „Nova Guinea” en besproken in het boekje van Tichelman en De Gruyter.

Nadien evenwel heeft zich onze oudheidkundige kennis van dit eiland verder uitgebreid. Nog vóór de laatste wereldoorlog werd bekend dat een grote reeks rotstekeningen te zien was op de oostelijke oeverwand van Koningin Sophie-Straat (tegenover het eiland Namatote dus)¹. Voor zover ik weet zijn er geen foto's of tekeningen van gepubliceerd. In 1948 werd van een 50-tal tekeningen, voorkomend op het eiland Moemamoeran, nabij het eiland Poeroepi in de Geelvinkbaai, een verslag gezonden naar de Oudheidkundige Dienst van Ned. Oost-Indië (naderhand gepubliceerd)²; terwijl in 1952 in de Humboldt-baai, dichtbij Hollandia, de afbeelding van een hagedis werd ontdekt op Kaap Soeadja³.

In 1953 merkte tijdens een tournee in de onderafdeling Kaimana de arts W. J. O. M. van Dijk op de westelijke oever van het Kamakameer drie primitieve mensfiguren in rode kleur op, hoog op de rotswand.

In de loop van 1954 werden op twee plaatsen wederom rotstekeningen ontdekt. Een militaire patrouille zag in Maart van dat jaar op circa één km van Kaap Bitsjari op een steile witte rots, circa 30 meter boven zee, een aantal lichtrode tekeningen, hierbij weergegeven zoals zij in het verslag gecopieerd staan. Behalve een aantal kringen en een ruitvormige figuur, is een drietal mensachtige wezens (voorouders of demonen?), elk voorzien van een bijzondere hoofdtooi, afgebeeld. Zulk een dracht is van andere rotsschilderingen in ons gebiedsdeel niet bekend; wel kent men een liniaire hoofdversiering (haar of pruik) van tekeningen uit Australisch Nieuw-Guinea, Australië en zelfs van het

¹ W. J. Cator: Rotstekeningen in West-Nieuw-Guinea; Cultureel Indië, I, 1939; p. 246-251.

² K. W. Galis: Nieuwe rotstekeningen-vondst op Nederlands Nieuw-Guinea; Oudheidk. Verslag; 1948; p. 14-18.

³ K. W. Galis: Papua's van de Humboldtbaai; 1955; p. 8, 13.

Paaseiland. Zou hier ook bedoeld zijn geweest de haardracht weer te geven? De Noemforezen (en anderen) droegen nog in de vorige eeuw dikwijls het haar in twee of drie ballen gesplitst.

Reeds in Februari van dat jaar had men controleur J. J. W. Dubois tijdens een tournee op het eiland Roon, gelegen ten noorden van het Wandámen-schiereiland, nabij het dorp Kajib een aantal rotsteekeningen aangewezen, zowel rood- als zwart-lijnige.

Dubois geeft de volgende toelichting: „Op een rots nabij de kampong treft men drie tekeningen in rood-bruine kleur aan, welke veel doen denken aan de tekeningen van Amberseboei (nabij Proep); één figuur lijkt op een krokodil of soa-soa, één op een schildpad en de derde is een lange kronkellijn, waarschijnlijk een slang voorstellende. De tekeningen zijn echter niet zo duidelijk als die nabij Proep. Op een andere rots zien wij een geheel ander soort tekeningen, nl. drie poppetjes naast elkaar, in een zwarte kleur uitgevoerd. Het lijken tekeningen van een klein kind; heel primitief met omhoog gestoken armen en handen met drie vingers. Daar vlak naast is in vroegere jaren kennelijk een begraafplaats geweest. Men treft er nog enkele beenderen aan”.⁴

Verder deelt hij nog mee: „Op de eilanden Job Meos en Angra Meos moeten eveneens nog tekeningen voorkomen. Op Job zouden het handafdrukken zijn”.

Van de zwarte mensfiguren gaat hierbij een afbeelding naar een door de Hoofdinspecteur van Politie F. H. Heuberger genomen foto; de roodkleurige tekeningen werden niet gefotografeerd. Volgens Röder's opvattingen zijn de zwarte afbeeldingen — althans in de Mac Cluer-golf — recenter dan de rode en dikwijls over deze heen geschilderd. Een nauwkeuriger bestudering van deze vindplaats is gewenst, evenals van het eiland Job. Op Angra Meos is schrijver dezes in 1949 al op zoek geweest; hier werden echter geen tekeningen, doch wel rode druipsteenformaties aangetroffen.

Dr. K. W. GALIS.

⁴ De arts D. L. Leiker meldt nog in een brief, dat de tekeningen zich ongeveer één meter boven de vloedlijn bevinden, en dat de bevolking deze plek mijdt, mede wegens de aanwezigheid hoger op de rots van een door spleten gevormde mensachtige figuur, Soeangini genaamd. In deze naam herkennen wij het woord „soeangi”, algemeen gebruikt voor weerwolf-personen of heksen, waarvoor men zeer bevreesd is.